

Hoe heerlijk zal dat zijn

Dr. Eppo Bruins

Het is Pesach. En dit jaar valt Paaszondag in de week van Pesach. Dat is mooi en bijzonder, want het zijn twee feesten met een gemeenschappelijke oorsprong. Feesten van bevrijding. Feesten van een nieuwe start, nieuw leven in vrijheid. Het is belangrijk om feesten te vieren, want feesten helpen het gedenken van je gezamenlijke geschiedenis en het vieren van en hoop hebben voor je gezamenlijke toekomst.

Als christenen zijn we inmiddels een minderheid geworden in ons land. Een minderheid in een voor ons steeds vreemder wordende samenleving? Het is daarom ook voor ons belangrijk om onze feesten te blijven vieren, om te weten waar we vandaan komen maar ook om te weten waar we naar toe gaan.

We hebben de opdracht gekregen Gods tijden te vieren - Zijn Mo'adim - de door de HEER ingestelde feesten. De voorjaarsfeesten herinneren ons aan wat geweest is, en de najaarsfeesten wijzen vooruit naar wat komen gaat, naar onze gezamenlijke toekomst in Gods Koninkrijk op aarde zoals in de hemel.

Vandaag wil ik, vanuit de positie als vreemdeling in onze tijd, als vreemdeling op deze aarde, nadenken over wat wij nu eigenlijk verwachten, hoe ziet onze toekomst eruit? Als we willen nadenken over hoe het Koninkrijk van God eruit zal zien, ontkomen we er niet aan ons te verdiepen in de messiasverwachting. De wederkomst van de Messias en het volledig dóórbreken van het Koninkrijk zijn een en hetzelfde. Het zijn verschillende uitdrukkingen voor dezelfde gebeurtenis.

Als we de messiasverwachting willen doordénken, ontkom je er niet aan je te verdiepen in de joodse messiasverwachting. Er IS namelijk geen andere messiasverwachting. Daarom wil ik u meenemen naar de joodse messiasverwachtingen aan het begin van onze jaartelling en naar

de verwachtingen zoals die nu nog steeds volop aanwezig zijn vanuit joods en christelijk perspectief.

Hoe hangt het doorbreken van Gods Koninkrijk nu samen met de Messias? We moeten ons dan verdiepen in de apocalyptische geschriften. Apocalyps betekent 'onthulling', een openbaring van kennis. Goddelijke openbaring. Die openbaringen laten zien hoe de wereldgeschiedenis verloopt, hoe de geschiedenis van Israël kan worden geïnterpreteerd of soms laten ze hemelse taferelen zien die hun weerslag hebben op gebeurtenissen hier op aarde.

Het Bijbelboek Openbaring zoals wij dat kennen is zeker niet de enige apocalyps. Apocalyptische visioenen zijn bekend vanuit de joodse context en breder binnen de literatuur van het Midden-Oosten en binnen de vroegchristelijke kerk. Er is dus heel veel materiaal om te bestuderen, en de kunst is dan ook om me te beperken tot de vraag: hoe zag en hoe ziet de messiasverwachting eruit? Wat kunnen we verwachten als en zodra de Messias Jeruzalem (opnieuw) zal binnentreden via de oostelijke Gouden Poort?

Tenminste als we de aanwijzingen daarvoor in Ezechiël (10:18-19, 11:23, 43:1-5, 44:1-2, 46:12) zo mogen interpreteren, waar meermaals wordt duidelijk gemaakt dat de heerlijkheid van God opnieuw de stad zal betreden via de oostpoort. Grote groepen christenen geloven dat Jezus niet lichamelijk meer zal terugkomen, maar dat Hij feitelijk geestelijk reeds teruggekomen is in Zijn gemeente. Ze zeggen, 'hoe meer de gemeente de werken gaat doen die Jezus deed, hoe meer je kunt zeggen dat Jezus geestelijk is weergekomen'.

Ik ben niet van die school. Hoewel ik geloof dat wij mee helpen bouwen aan de zichtbaarheid van Gods Koninkrijk op aarde door ons leven hier en nu in dienst van de Eeuwige te stellen, geloof ik ook in een feitelijke, tastbare wederkomst en een Vrederijk op aarde waar opnieuw hemel en aarde verbonden zullen zijn zoals ooit in de eerste

dagen in het paradijs. Openbaring 1:7 zegt “Zie, Hij komt met de wolken, en elk oog zal Hem zien”. Hoe feitelijk en fysiek wil je het hebben?

Vandaag wil ik met u zoeken naar antwoorden op twee vragen:

- is het redelijk te veronderstellen dat de Messias twee keer komt, dat Gods koninkrijk een soort twee-trapsraket is? Of is dat idee achteraf door ons - door de kerk- geïnterpreteerd, vergeestelijkt?
- En als het redelijk is te veronderstellen dat er dus nog een glorieuze wederkomst komt, hoe zal dan die wederkomst en Gods koninkrijk eruit zien?

Laat ik nóg een geloofsuitspraak doen: als de Messias komt en het Vrederijk tot stand brengt, dan zal blijken dat Hij Yeshua is, die Rabbi uit Nazareth. Daarom noem ik mij een christen. Omdat ik die rabbi volg die ooit al eens kwam. Ik geloof dat Hij werd gekruisigd, dat Hij ten derde dage opstond, dat Hij één is met de Vader en nu gezeten is aan de rechterhand van God, de God van Abraham, Isaak en Jacob. De God van Israël.

Dat ik die geloofsuitspraak kan doen, komt omdat er twee mensen wandelden van Jeruzalem naar Emmaüs, een klein plaatsje zo'n 10 kilometer ten westen van Jeruzalem.

Lees Lukas 24:13-27 HSV:

‘En zie, twee van hen gingen op diezelfde dag naar een dorp dat zestig stadiën van Jeruzalem verwijderd was en waarvan de naam Emmaüs was. En zij spraken met elkaar over al deze dingen die gebeurd waren. En het gebeurde, terwijl zij met elkaar spraken en van gedachten wisselden, dat Jezus Zelf bij hen kwam en met hen meeliep. Maar hun ogen werden gesloten gehouden, zodat zij Hem niet herkenden. En Hij zei tegen hen: Wat zijn dit voor gesprekken die u al lopend met elkaar voert en waarom ziet u er zo bedroefd uit? En de één, van wie de naam Kleopas was, antwoordde en zei tegen Hem: Bent U als enige een

vreemdeling in Jeruzalem dat U niet weet welke dingen daar in deze dagen gebeurd zijn? En Hij zei tegen hen: Welke dan? En zij zeiden tegen Hem: De dingen met betrekking tot Jezus de Nazarener, Die een Profeet was, machtig in werken en woorden voor God en heel het volk; en hoe onze overpriesters en leiders Hem overgeleverd hebben om Hem ter dood te veroordelen, en Hem gekruisigd hebben. En wij hoopten dat Hij het was Die Israël zou verlossen. Maar al met al is het vandaag de derde dag sinds deze dingen gebeurd zijn. Maar ook hebben sommige vrouwen uit ons midden, die vroeg in de morgen bij het graf geweest zijn, ons versteld doen staan. En toen zij Zijn lichaam niet vonden, kwamen ze zeggen dat ze zelfs een verschijning van engelen gezien hadden, die zeiden dat Hij leeft. En sommigen van hen die bij ons waren, gingen naar het graf en troffen het ook zo aan als de vrouwen gezegd hadden, maar Hem zagen zij niet. En Hij zei tegen hen: O onverstandigen en tragen van hart! Dat u niet gelooft al wat de profeten gesproken hebben! Moest de Christus dit niet lijden en zo in Zijn heerlijkheid ingaan? En Hij begon bij Mozes en al de profeten en legde hun uit wat in al de Schriften over Hem geschreven was.’

In vers 21 staat: En wij hoopten dat Hij het was, Die Israël zou verlossen.

Dat was blijkbaar de Messiasverwachting die de discipelen hadden. Als hun rabbi Yeshua daadwerkelijk de Messias was, dan zou Hij Israël verlossen. In het Grieks staat daar ‘lutrousthai’ van het werkwoord ‘lutroo’, wat zoveel betekent als vrijlaten na betaling van borg, een losprijs betalen van iets dat verpand is, maar ook redden en bevrijden. Ze zouden vrijgekocht worden, uit de slavernij – onder het juk vandaan van de onderdrukker, de Romeinse keizer.

In zekere zin vindt in het verhaal van de Emmaüsgangers de splitsing plaats tussen joden en christenen. Of beter zou ik zeggen: hier vindt de splitsing plaats tussen joden die inzagen dat Jezus in alles de Wet had vervuld en alles had gedaan wat de Profeten hadden voorgezegd..... en joden die dat niet inzagen. Van deze twee wandelaars worden de ogen

geopend. Het waren joden met een joodse messiasverwachting maar blijkbaar had Jezus niet voldaan aan de verwachting zoals die in die tijd leefde. Of verwachtingén - want er waren vele groepen in het land met ieder zo hun eigen verwachting.

Pas na uitleg van - zo blijkt later in het verhaal - de opgestane Heer zelf, zien ze het. De vraag nu is: Welke uitleg heeft Jezus daar gegeven? Kunnen we daar nog achter komen 2000 jaar later? We krijgen maar één hint in dit verhaal. Er staat:

Lukas 24:26-27 HSV

‘Moest de Christus dit niet lijden en zo in Zijn heerlijkheid ingaan? En Hij begon bij Mozes en al de profeten en legde hun uit wat in al de Schriften over Hem geschreven was.’

Hij begint bij Mozes, dus bij de vijf boeken van Mozes, de Torah. En de profeten, de Neviim en legde hun uit wat in de Schriften (de Chetoebim) over Hem geschreven was. Hij heeft dus de complete Tenach, van Genesis tot Kronieken, van B'reshith tot Divrej Hayamim ('de gebeurtenissen van die dagen'), met ze doorgenomen. En de conclusie was samen te vatten in die ene zin:

Lukas 24:26 HSV

‘Moest de Christus dit niet lijden en zo in Zijn heerlijkheid ingaan?’

Eerst lijden, dan heerlijkheid. Hier zien we een lijdende Messias en een overwinnende Messias ineens. Daar is de grote scheiding tussen joden en christenen begonnen, die nu al 2000 jaar voortduurt. De joden, althans de gewone mensen op straat, hadden een overwinnaar verwacht. En Jezus zegt: eerst lijden, dan heerlijkheid.

Emmaüs lag zes stadiën verwijderd van Jeruzalem. Dat is zo'n 11 kilometer. Daar doe je een uur of drie over. Je moet fors dalen en

voorzichtig lopen door een rotsachtige ravijn. Sommige geleerden zeggen dat het 't huidige plaatsje Motza is, op vijf en een halve kilometer ten westen van de oude stad. Dat zestig stadiën slaat op de heen- en terugreis. Misschien hebben ze hier en daar stilgestaan omdat ze perplex waren bij het luisteren, wat water gedronken uit de smalle rivier omdat het warm was. Er was genoeg water, zeker zo vlak na het regenseizoen. In Jeruzalem is het rond Pesach een goede 22 graden maar de zon kan het alweer gauw broeierig heet maken in het smalle ravijn waarboven je nu Autosnelweg 1 hoog uit ziet torenen op pilaren.

De opgestane Heer voegde zich bij hen terwijl ze al op weg waren. Ze hadden dus een paar uur - een misschien twee, drie uur - om met elkaar van gedachten te wisselen. Wat hebben ze gehoord van rabbi Yeshua? Van al die mogelijke schriftplekken die getuigen van Gods plan en Zijn route naar heil, welke hebben de Emmaüsgangers zeker gehoord op het hobbelige pad naar beneden in dat smalle ravijn?

Ik ben ervan overtuigd dat het gesprek met de Emmausgangers zal zijn gegaan over de lijdende knecht in Jesaja 53. Over de Knecht des Heren, de Eved-Yehovah, de Eved-Adonai die 21x genoemd wordt in de hoofdstukken 42 tot 53 van de boekrol van Jesaja. Ik weet dat wel zeker want al in de allervroegste jaren lezen we dat in het boek waar de Handelingen der Apostelen beschreven staan.

Handelingen 8:26-35 HSV

‘... een Ethiopiër, een kamerheer ... die ... gekomen was om in Jeruzalem te aanbidden, keerde terug, en hij zat op zijn wagen en las de profeet Jesaja. En de Geest zei tegen Filippus: Ga ernaartoe en voeg u bij deze wagen. En Filippus snelde ernaartoe, hoorde hem de profeet Jesaja lezen en zei: Begrijpt u ook wat u leest? Maar hij zei: Hoe zou ik dat kunnen, als niemand mij de weg wijst? En hij verzocht Filippus op de wagen te klimmen en bij hem te komen zitten. En het schriftgedeelte dat hij las, was dit: Hij is als een schaap naar de slachting geleid en zoals een lam stemmelooz is bij de scheerder, zo doet Hij Zijn mond

niet open. In Zijn vernedering is Zijn oordeel weggenomen en wie zal over Zijn geslacht vertellen? Want Zijn leven wordt van de aarde weggenomen. En de kamerheer antwoordde Filippus en zei: Ik vraag u, over wie zegt de profeet dit? Over zichzelf of over iemand anders? En Filippus deed zijn mond open en, uitgaande van dat Schriftwoord, verkondigde hij hem Jezus.'

De kamerheer leest hier Jesaja 53 vers 7. En op grond van die tekst: '.... Hij deed Zijn mond niet open. Als een lam werd Hij ter slachting geleid; als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, zo deed Hij Zijn mond niet open.'
komt de kamerheer tot geloof in Yeshua de beloofde Messias.

Ook Psalm 22 zal behandeld zijn in het gesprek met de Emmaüs-gangers: want de hele scene aan het kruis, inclusief het bekende 'eli eli lama sabachtani', is daar al terug te vinden.

En ook Psalm 118, waar wordt gesproken over de Hoeksteen die door de bouwers wordt veracht. Want die verwijzing komt al voor in Handelingen 4 waar Petrus, vervuld met de Heilige Geest, spreekt tegen de leiders van het volk en oudsten van Israël, daags na de hemelvaart.

Yeshua is

- de Hoeksteen die veracht wordt
- de Messias aan het kruis, en
- het Lam dat ter slachting geleid werd

Het is historisch plausibel - geloof waardig! - dat deze beelden uit ons "Oude Testament" de vroegste redenen zijn geweest om Yeshua, de rabbi uit Galilea, te aanvaarden als dé Messias die bovendien spoedig zou terugkomen om het werk in volle glorie zichtbaar, tastbaar, af te maken. Deze schriftgedeelten zijn de vroegste aanwijzingen, door de Heer Zelf gegeven. Zó vroeg al bekend, dat Petrus en Filippus ze gebruikten. Of in ieder geval zo vroeg dat de schrijver van het boek Handelingen ze in de mond van Petrus en Filippus legde. In ieder geval

in dezelfde eeuw als dat Yeshua rondliep op aarde. Dit is geen inlegkunde van de kerk in later eeuwen. Het Lam ter slachting, de Hoeksteen, de lijdende knecht.... deze beelden overtuigde een deel van de joden in Jeruzalem en daarbuiten dat de Messias was gekomen en dat Gods Koninkrijk spoedig aan zou breken. Nog in hun levensdagen.

Wie niet de uitleg kreeg die de Emmausgangers kregen, zag het niet zomaar. Eerst moesten de schellen van de ogen vallen. Die uitdrukking is een Bijbelse uitdrukking en komt natuurlijk uit Handelingen 9, waar Paulus letterlijk weer kan zien. Maar het is niet voor niets dat wanneer je de schellen (de schillen, het vlies) van de ogen vallen, dat ook figuurlijk bedoeld is. Het is een bedekking in geestelijke zin. Zoals Paulus opeens de waarheid zag zodra hij genezen werd. Ananias legde hem de handen op en zei: Saul, broeder, de Here heeft mij gezonden, Yeshua, die u verschenen is op de weg, waarlangs gij gekomen zijt, opdat gij weer zoudt zien en met de heilige Geest vervuld worden. En terstond vielen hem als schubben van de ogen en hij kon weer zien, en hij stond op en werd gedoopt'. Letterlijk en figuurlijk kon hij zien.

Maar een groot deel van de joden zag het niet. Ze verwachtten een overwinnende Messias, een koning. Niet een lijdende knecht. Zeker de leiders van het volk, de Ioudaioi, het judeese establishment, hielden hun ogen open voor iemand die zich zou opwerpen als leider, als profeet, als hogepriester of als koning. Zij hielden niet voor niets nauwlettend (te goeder of te kwader trouw) in de gaten of er serieuze concurrentie in aantocht was voor hun leiderschap.

Ook het volk zag dat de leiders van het Sanhedrin Yeshua nauwlettend in de gaten hielden of hij wellicht die verwachte sterke leider was. Misschien versterkte dat verscherpte toezicht wel de verwachting onder het volk dat er iemand rondliep die aanspraak maakte op David's troon. In Johannes 7:25-26 zeggen de inwoners van Jeruzalem tegen elkaar: "Is Hij het niet Die zij proberen te doden? En zie, Hij spreekt vrijuit en

zij zeggen niets tegen Hem. Zouden onze leiders soms werkelijk tot de erkenning zijn gekomen dat Hij werkelijk de Christus (de Messias) is?”

Het feit dat Yeshua in daden en woorden het leiderschap nam, was één ding. Maar dat hij zijn superioriteit niet claimde bij het zittend leiderschap, de Farizeërs, daarmee daagde hij hen uit. Hij vroeg niet om hun plaats in te nemen. Hij had simpelweg hun acceptatie of goedkeuring niet nodig. Zijn leiderschap was van een heel andere orde en Hij erkende hún leiderschap niet. Yeshua beschouwde de Farizeërs als slechte herders voor de verdwaalde schapen. Dit niet-erkennen van het leiderschap, maar wel in daad en woord het eigen leiderschap laten zien, daarmee werd deze rabbi een té grote bedreiging voor het establishment, voor de elite van het Jeruzalem in de eerste eeuw van onze jaartelling.

Maar ook de Farizeërs kenden hun Tenach. En hoe! In Johannes 11 (vanaf vers 47) staat beschreven dat de Farizeeën in de Raad bijeen zijn en zeggen: “Als wij hem zo laten begaan, zullen allen in Hem geloven en de Romeinen zullen komen en onze plaats en onze natie van ons wegnemen”. Bang voor hun eigen positie van invloed – en bang voor de toekomst van het volk - wilden ze voorkomen dat Yeshua nog meer volgelingen zou krijgen en een volksopstand zou veroorzaken. Een volksopstand zou hén aangerekend worden. De Romeinse keizer liet de lokale elite namelijk altijd aan de macht. Maar als er opstand was, werd diezelfde lokale elite door de keizer ook verantwoordelijk gehouden.

Kajafas zegt dan “En u overweegt niet ... dat het nuttig voor ons is dat één Mens sterft voor het volk, en niet heel het volk verloren gaat”. Hij profeteerde dat Yeshua zou sterven om velen te redden. En dus besloten ze Hem te doden. Niet alleen Kajafas lijkt hier te profeteren: ook de auteur van het evangelie van Johannes zelf was overduidelijk iemand uit de kringen van de farizeeërs en schriftgeleerden, omdat hij op meerdere plekken in het evangelie weet te beschrijven wat de Farizeeërs doen, zeggen en met elkaar overleggen. Hij was een insider

in de elite. En de schrijver zelf is een van de eerste die doorzag dat Yeshua de Schrift vervulde en daadwerkelijk de beloofde Messias was – dat schrijft de auteur ook zelf op in zijn evangelie.

Sommigen zagen het dus, hen waren de schellen van de ogen gevallen. Anderen moesten het uitgelegd krijgen (zoals de Emmausgangers) en velen zagen het niet.

Hoe zag de Messiasverwachting er dan uit voor de joden in die tijd? Want als velen deze Messias niet accepteerden, wat verwachtten zij dan? En wat betekent dat voor dat wat wij Zijn wederkomst noemen?

Ietsje terug in het Johannes evangelie (6:42) zien we dat de mensen zich afvragen “Is Hij niet Jezus, de zoon van Jozef, van wie wij de vader en moeder kennen? Hoe kan Hij dan zeggen: ik ben uit de hemel neergedaald?”

Het was en is algemeen bekend onder de joden dat de Messias van onbekende afkomst zal zijn. Het is een geheim wie hij is en wanneer hij zal verschijnen. Hoe kon Yeshua dan de Messias zijn, want iedereen kende toch zijn ouders? Men kende zijn afkomst. Dat was al één reden om hem niet als Messias te aanvaarden. Dat idee, dat de Messias zomaar verschijnt zonder dat men weet waar hij vandaan komt, is al heel oud. Het is o.a. te vinden in het boek Henoch (1 Henoch 46:1-3). Daar staat:

“En daar zag ik de Oude der Dagen, wiens hoofd was wit als wol. En bij Hem was een ander, wiens gelaat het uiterlijk van een mens had. En zijn gezicht was vol van goedgunstigheid, zoals dat van de heilige engelen. En ik vroeg aan de engel die mij begeleidde en die mij alle verborgen dingen toonde, aangaande die Zoon des mensen; wie hij was, waar hij vandaan kwam en waarom hij de Oude der Dagen vergezelde.”

We weten zeker dat het boek Henoch oud is en gelezen werd in de tijd van Yeshua, want er zijn vele fragmenten teruggevonden in de Qumran grotten. Maar hoe je precies de Messias moest herkennen was dus onbekend en er waren vele meningen over hoe de komst van de Messias eruit zou zien. Net zoals dat eigenlijk nu het geval is onder moderne christenen als het gaat om hoe je de wederkomst moet voorstellen. Zoveel kerken, zoveel meningen.

Een andere belangrijke reden voor de joden om Yeshua als Messias af te wijzen, was en is natuurlijk dat Jezus niet zichtbaar het koningschap over Judea of over heel Israël claimde. De spectaculaire gebeurtenissen van de eindtijd bleven uit. Herstel van volk, land en tempel bleven uit. En de apocalyptische visioenen van de joodse profeten beloven nogal wat:

Zo beschrijft Ezechiël de toekomstige tempel vanwaar uit een rivier stroomt (Ez. 47:1). Deze stroom wordt steeds dieper en Ezechiël profeteert dat de woestijn en de zoute, dode zee zullen bloeien. Door deze rivier van levend water, wordt de dorre woestijn een plek van leven en herstel (Ez. 47:7-12).

In de kerk hebben wij dat vergeestelijkt, op grond van woorden van Yeshua zelf:

“Wie in Mij gelooft, zoals de Schrift zegt: Stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien.” (Joh 7: 38).

Onder andere dááruit volgt de christelijke theologie dat ons lichaam nu de tempel is en dat de tempel van Jeruzalem in feite heeft afgedaan.

Afhankelijk van in welke kerk we kerken, geloven we wel (of niet) dat deze profetie aan het eind der tijden alsnog letterlijk bewaarheid zal worden. Het probleem hier is natuurlijk wat ‘letterlijk’ betekent. Die uitdrukking is een Griekse uitdrukking. Meer Hebreeuws geformuleerd, is het in ieder geval zo – volgens de woorden van Yeshua - dat wie in Hem gelooft, aan Hem toegevoegd zal worden, en dat zij tezamen die

eindtijd-tempel van God zullen zijn van waaruit deze rivier van leven en herstel zal stromen, die alles nieuw zal maken. Of, zoals Openbaring 21:22 het zegt: “Ik zag geen tempel in de stad, want de Heere, de almachtige God, is haar tempel, en het Lam”. Wie zich dus afvraagt of er in het komende Koninkrijk een tempel zal zijn: het antwoord is ja én nee. Probeer daar je Griekse hoofd maar eens omheen te krijgen....

Soortgelijke overwinningswoorden zien we in de profetie van Zacharia 14. De Olijfberg zal gespleten worden, er zal levend water vanuit Jeruzalem stromen, de ene helft naar de zee in het oosten, de andere helft naar de zee in het westen. Wanneer die eindstrijd over is, zal Israël’s God de overduidelijke winnaar zijn en zullen de verslagen en overgebleven volken, die tegen Jeruzalem streden, jaarlijks het Loofhuttenfeest vieren en zich neerbuigen voor de Koning, de HEERE van de legermachten.

Dit zijn beelden die voor ons horen bij de wederkomst van de Messias, maar waar de joden ook aan het begin van onze jaartelling dus al met hunkering en smart op zaten te wachten. Zij kenden deze teksten en ze zagen ze niet gebeuren.

===

Je zou haast denken dat het idee van twee komsten van een Messias, eenmaal lijdend en eenmaal overwinnend, een soort excuus, een soort uitvinding van de vroege kerk is om maar goed te praten dat Jezus inderdaad niet het koninkrijk van God had gebracht. De belofte van redding en herstel is in de kerk vaak vergeestelijkt, het gebeurt allemaal binnen in ons. Maar was het idee van een tweetrapsraket, van een lijdende Messias én een overwinnende Messias, eigenlijk wel zo’n nieuw idee? Is dat achteraf erin gelegd of was dit al deel van de verwachting? Kortom: hadden de joden het kunnen weten?

Daarvoor gaan we terug naar de Emmausgangers in Lukas 24:26-27 HSV

‘Moest de Christus dit niet lijden en zo in Zijn heerlijkheid ingaan? En Hij begon bij Mozes en al de profeten en legde hun uit wat in al de Schriften over Hem geschreven was.’

Blijkbaar hadden ze dit kunnen weten met de juiste uitleg. Blijkbaar zit het hele verhaal al in dat wat wij het Oude Testament noemen. Hoe hebben de Joden dan de hoofdstukken over de lijdende knecht begrepen en uitgelegd? Hebben zij niet gezien dat er uit de thora, de profeten en de geschriften eigenlijk twee beelden van een Messias omhoog komen? Zeker wel! Zolang als dat we terug kunnen kijken, zien we dat het joodse volk worstelt met de twee beelden van knecht en koning, van slaaf en overwinnaar. De verkocht slaaf, de Maschiach ben Yoseph, en de overwinnende koning, de Maschiach ben David.

Hierover stond ook een mooi artikeltje van dr. Pieter Siebesma in het april-nummer van ons maandblad. Hij nam ons mee naar een aantal Bijbelse bronnen hierover. Vanmiddag wil ik u wat handvatten meegeven uit een aantal buiten-Bijbelse, joodse bronnen.

Allereerst de Babylonische Talmud, vastgelegd zo tussen het jaar 500 en 1000 van onze jaartelling. De Talmud verwijst al terug naar een oude rabbijnse traditie die worstelt met het verzoenen van de tweedeling van geweldige overwinnaar en de lijdende zachtmoedige messias. We lezen in de Talmud (Sanhedrin 98a) het volgende:

Rabbi Alexandri zegt:

Rabbi Yehoshua ben Levi benoemt een tegenstelling tussen twee beelden van de komst van de Messias.

Er is geschreven:

“Ik keek toe in de nachtvisioenen en zie, er kwam met de wolken van de hemel Iemand als een Mensenzoon”...”Hem werd gegeven

heerschappij, eer en koningschap”...”Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij”. (de rabbi citeert hier Daniel 7:13)

EN er is geschreven:

Zie, uw Koning zal tot u komen, rechtvaardig, en Hij is een Heiland, arm, en rijdend op een ezel, op een ezelsveulen, het jong van een ezelin”. (de rabbi citeert hier Zacharia 9:9)

Rabbi Alexandri legt uit: *Als het joodse volk verlossing verdient, dan zal de Messias komen op een wonderlijke wijze met de wolken van de hemel. Als zij niet verlossing verdienen, zal de Messias komen: arm, en rijdend op een ezel.”*

Als deze rabbijnse interpretatie al bestond in de eerste eeuw (en dat is niet denkbeeldig), dan is het duidelijk dat Jezus met zijn keuze om op een ezelsveulen Jeruzalem binnen te rijden, wilde uitdrukken: het volk is niet trouw, het volk verdient niet de verlossing van haar Messias. De tempel en tempeldienst zijn niet ingericht naar de wil van God, bekeert u van uw zonden! Een statement van jewelste dus. Het kiezen van een ezel als rijdier is niet alleen een verwijzing naar de messiaanse profetie, maar meteen een scherpe boodschap naar het volk dat langs de kant van de weg staat.

Zo zijn er allerlei aanwijzingen dat het joodse volk ook aan het begin van onze jaartelling zich al welbewust was van de twee messiasbeelden die de Schrift biedt. Jesaja 53, de lijdende knecht, wordt Messiaans geïnterpreteerd in rabbijnse teksten en ook in de Targum, de in het Aramees vertaalde Hebreeuwse geschriften die ons veel leren over hoe de Tenach in die tijd geïnterpreteerd werd door de Joodse autoriteiten.

Een lijdende of stervende Messias wordt vermeld in de geschriften van de Tanna'im, de joodse schriftgeleerden in de 1^e en de 2^e eeuw. Zo verklaart de Midrasj Tanchuma, uit de eerste eeuwen van onze jaartelling, Jesaja (52:13) als volgt: ‘Dit is de Messias, die hoog en verheven is, en zeer verheerlijkt, meer verheerlijkt dan Abraham,

verheven boven Mozes en hoger dan de engelen.’ De Targum Jonathan (vermoedelijk uit de 3e eeuw na Chr.) verklaart: ‘Zie mijn knecht de Messias zal voorspoedig zijn’ (52:13), terwijl dit alles toch onderdeel is van de profetie over het Lam ter slachting. ‘Zo geschonden was Zijn gezicht, meer dan van iemand anders’, staat er in het volgende vers.

In weer een ander oud, joods geschrift (Pesiqta Rabbati) komt de volgende interessant vertelling voor: ‘Toen God zijn wereld schiep, strekte Hij zijn hand uit onder de troon van zijn heerlijkheid en bracht de ziel van de Messias voort. Hij zei tot Hem: Wilt U mijn zonen na 6000 jaar genezen en verlossen? Hij antwoordde Hem: Ik wil. Toen zei God tot Hem: Wilt U dan ook de straf dragen om hun zonden uit te delgen, zoals geschreven is: Maar hij droeg onze ziekten? (Jes.53:4). En Hij antwoordde Hem: Ik wil vol vreugde ze dragen.’ In deze vertelling wordt het plaatsvervangende lijden van de Messias dus volop erkend en beschreven.

Vanaf het begin (en zelfs vóór het begin) van onze jaartelling was de lijdende Messias dus bekend. Naarmate de tijd verstrijkt, worden de opvattingen in de joodse gemeenschap steeds gevarieerder. Het is dan inmiddels eeuwen geleden dat de tweede tempel verwoest is, Jeruzalem ligt in puin. Het volk is in de diaspora, verstrooid over alle hoeken van de aarde.

In de Babylonische Talmoed (opgeschreven in de 5e en 6e eeuw n.Chr.) wordt een grote variatie aan opvattingen vermeld (in Sanhedrin 98b). Bij de vraag wie de Messias is, komt ook als een mening naar voren dat de Messias de naam ‘Melaatse van het leerhuis’ draagt, omdat in Jes.53:4 staat dat wij hem beschouwden als een melaatse. In Sotah 14a wordt Jes.53:12 toegepast op Mozes, en in Yerushalmi Sheqalim 5.1 op rabbi Akiba, zonder de pretentie dat dit de enige mogelijke uitleg is.

Wanneer we dan richting de Middeleeuwen gaan en de balans opmaken, blijkt dat de lijdende knecht in Jes.53 geïdentificeerd wordt

als Israël zelf, als de profeet Jesaja, als koning Josia, een farao die Josia overwon, als Mozes of een profeet zoals Jeremia of Jesaja, en soms inderdaad als de Messias. Maar meer en meer wordt gekozen voor de collectieve verklaring: het volk Israël is zelf de lijdende knecht.

Op dit moment is dat de heersende interpretatie onder orthodoxe, Thora-getrouwe joden. Het volk Israël is de lijdende knecht. En ik moet zeggen dat ik die interpretatie óók zie. Als we zien hoeveel het volk geleden heeft in de afgelopen 2000 jaar met alle vervolgingen, pogroms en getto’s totdat men 80 jaar geleden nergens meer naar toe kon vluchten dan zie ik ook daarin de lijdende knecht.

Vanuit orthodoxe hoek is er echter weinig neiging om het lijden van Yeshua te zien als de eerste komst, de komst van Maschiach ben Yoseph. Terwijl de joden in vroeger eeuwen toch altijd hebben geworsteld met deze twee beelden van de Messias zoals die uit de Tenach naar voren komen. Het is dus heel redelijk om een tweetraps raket te verwachten in het werk van de Messias. Dat hebben wij als christelijke kerk niet achteraf erin geïnterpreteerd. Het is dus ook heel redelijk om nog een feitelijke wederkomst te verwachten waarbij Yeshua in volle heerlijkheid en glorie zal verschijnen. Nu niet als de verkochte slaaf, de Messias ben Jozef, maar als de koning-overwinnaar: de Messias ben David.

Het is best een trieste constatering dat we de Messias ben Jozef niet allemaal herkend hebben. Maar het was voorzeggd en het zal passen in Gods plan. Ooit zullen we zien, dan gaan ook bij ons de schellen van de ogen en zullen we zien hoe God ook alle pijn en moeite heeft laten meewerken ten goede.

Voor nu houd ik me vast aan de belofte dat we wel samen de Messias ben David zullen verwelkomen. Hoe zal dat er uit zien?

De eindtijd, Gods Koninkrijk op aarde: de doden zullen levend worden, de tien stammen van Israël – verloren in de Assyrische verovering in de achtste eeuw voor Christus – worden verzameld met de ballingen van het tweestammenrijk, een alomvattende eindstrijd tussen goed en kwaad, waarbij het goede overwint. De rechtvaardigen worden geheiligd, de onrechtvaardigen gestraft, en de valse goden van de natiën zullen de God van Israël erkennen als de Ware, de Ene. Mensen uit alle landen zullen naar Jeruzalem stromen om die ene God te aanbidden op Zijn heilige berg, God zal zijn Geest uitstorten over de mensheid. En Jeruzalem zal hersteld en in volle luister schijnen als de plek van Gods aanwezigheid, als de zetel van Zijn Koninkrijk.

We zullen samen juichen. Samen. Eén stem. Hoe heerlijk zal dat zijn. Maar hoe dichtbij is de gebeurtenis waar we gezamenlijk zo naar uitkijken?

We zijn ons welbewust van de lijdende rol die het joodse volk heeft gehad door de wereldgeschiedenis heen. En voor mijzelf zie ik dan ook dat, zoals Kajafas al zei, dat één man zal lijden voor het hele volk, dat het joodse volk in feite lijdt voor de wereld. De eerstgeborene van Israël lijdt plaatsvervangend voor het volk Israël. En het eerstgeboren volk Israël lijdt voor de volken. Fijn is het niet. Mooi is het niet. Maar ik zie daarin een patroon. De zegen en redding die wij hebben ontvangen van onze Messias Yeshua, die hebben wij gekregen door het joodse volk heen. Zonder het joodse volk geen messias, geen redding, geen zegen, geen hoop, geen kerk.

Onze rechtsbeginselen, onze samenleving, onze interpretatie van recht en rechtvaardigheid zijn gekomen rechtstreeks van de joden – al zij het soms versluierd door een Griekse bril – toch: rechtstreeks van de joden, dankzij het werk van onze joodse messias. Dat we dat weer mogen zien, in deze tijd, na 2000 jaar verblind te zijn geweest door Griekse gedachten en Romeinse instituties, is voor mij alleen al een teken dat

die beloofde wederkomst, die eindtijd, nabij is. Zijn wij niet allen – in gedachten, in ons hart – op weg naar het Loofhuttenfeest in Jeruzalem, om Hem te aanbidden – die Ene – die Eeuwige – de God van Israël en zijn overwinnende Knecht aan Zijn rechterhand.

Als Christus komt met majesteit en luister
brengt Hij mij thuis, hoe heerlijk zal dat zijn
Dan zal ik vol aanbidding voor Hem buigen
en zingt mijn ziel: o Heer, hoe groot zijt Gij

Laten we dat verlangen laten branden. Dat we na 2000 jaar weer samen zullen mogen zeggen: volgend jaar in Jeruzalem!